

16.2.2026

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

VNS 8/2025 vp

**ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITON LAUSUNTO: VNS 8/2025 VP VALTIONEUVOSTON
SELONTEKO KANSALLISESTA ENERGIA- JA ILMASTOSTRATEGIASTA**

Elintarviketeollisuusliitto (ETL) kiittää talousvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta.

Suomalainen elintarviketeollisuus on vahvasti sitoutunut ilmastotavoitteiden edistämiseen. Elintarviketeollisuudelle on ominaista, että toiminnasta aiheutuu vain vähän suoria kasvihuonekaasupäästöjä ja päästöt painottuvat erityisesti alkutuotantoon.

Strategia sisältää useita linjauksia, joilla on suoria vaikutuksia elintarviketeollisuuteen ja koko ruokaketjuun, mutta elintarviketeollisuuden roolia ei strategiassa tunnisteta. Ala on vahvasti riippuvainen muiden sektoreiden toiminnasta: energian saatavuudesta, alkutuotannon elinvoimasta sekä logistiikan toimivuudesta. Ilmasto- ja energiapolitiikan vaikutukset heijastuvat siten laaja-alaisesti myös suomalaiseen ruokaa ja juomia valmistavaan teollisuuteen, ja strategian linjauksissa olisi tärkeää tunnistaa tällaiset toimialojen väliset rajapinnat.

ETL korostaa, että ilmastopoliittisten toimien suunnittelussa ja toimeenpanossa on tärkeää huomioida ilmastovaikutusten ohella kotimainen ruokaturva, huoltovarmuus sekä sosiaalinen kestävyys. Toimet tulee suunnitella siten, että ne tuottavat kustannustehokkaasti ja paikalliset olosuhteet huomioiden parhaat ilmasto- ja ympäristöhyödyt.

Edistetään kustannustehokkaita päästövähennyksiä

Turvepelloilla on merkittävä vaikutus ruoantuotannon ilmastopäästöihin, mutta myös ruokaturvaan ja siten turvepelloilla viljely on turvattava myös tulevaisuudessa. ETL katsoo, että turvepeltojen päästöjä tulee vähentää vapaaehtoisuuteen perustuen. Toimenpiteitä tulee kohdentaa erityisesti päästövähennyksiltään vaikuttavimpiin ja kustannustehokkaimpiin ratkaisuihin. Turvepelloilla tehtävät toimet vaikuttavat sekä tuotantoon että tukikelpoisuuteen, jolloin riittävät taloudelliset kannustimet toimenpiteiden toteuttamiseen on varmistettava.

Polttoaineen jakelun päästökaupan (ETS2) on tarkoitus käynnistyä vuonna 2027. ETL katsoo, että kansallisesti toteutettu liikenteen päästökaupan soveltamisalan työkoneisiin ulottuvan laajentamisen tuoma kustannusten nousu tulee kompensoida täysimääräisesti. Energia- ja ilmastostrategiassa tulisi linjata, että uuden päästökaupan tuloista osa kohdennetaan alkutuotannon energiasiirtymän vauhdittamiseen ja vähäpäästöisten työkoneiden hankintaan. Lisäksi liikenteen päästökaupan kustannuksia muille toimialoille tulisi ETL:n näkemyksen mukaan kompensoida kohdistamalla hankintatukia vähäpäästöisen raskaan kuljetuskaluston

käyttöönottoon. Yhtenä ratkaisuna biokaasun tuotannon ja käytön edistäminen tulisi huomioida myös tässä.

Hiili- ja luonnonarvomarkkinoita vauhditettava vapaaehtoisuuteen perustuen

ETL pitää myönteisenä strategiassa esitettyjä vapaaehtoisten hiili- ja luonnonarvomarkkinoiden edistämistä koskevia toimia. Ruokaketjussa ilmasto- ja luontotoimia toteutetaan jo yritysten omien arvoketjujen sisällä, mihin esimerkiksi tieteeseen perustuvat ilmastotavoitteet tai luontohaittojen lievennyshierarkia ohjaavat. Toisaalta näitä toimia voidaan edistää myös yritysten omien arvoketjujen ulkopuolisilla toimilla vapaaehtoisten hiili- ja luonnonarvomarkkinoiden kautta.

Strategian yksi toimista on vaikuttaa EU-hiilimarkkinoiden kehittymiseen siten, että se tukee kansallisten hankkeiden käynnistymistä. EU:n hiilenpoistojen ja hiiliviljelyn sertifiointia koskeva asetus (EU 2024/3012) luo yhtenäistä kehystä toimenpiteiden sertifiointille EU:ssa. ETL näkee, että viitekehysten mukaisen markkinan houkuttelevuus, toimivuus ilmastotoimien vauhdittamisessa sekä yhteensopivuus yritysten ilmastotyön kanssa edellyttäisivät jatkoselvityksiä. Yritysten kannalta olennaista on, että vapaaehtoinen markkina tukee jo aloitettua ilmastotyötä, toimii luotettavasti ja ilman kaksoislaskentaa liittyviä riskejä.

Suomalaisen ruoka-alan näkökulmasta on tärkeää varmistaa, että vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden käynnistyminen ei rajoita teollisuuden kotimaisten raaka-aineiden saatavuutta. Lisäksi ETL katsoo, että on varmistettava, etteivät kustannustehokkaimmat päästövähennystoimenpiteet päädy myyntiin ruokaketjun ulkopuolelle, joka johtaisi ruokaketjun omien päästövähennystoimien kustannusten kasvuun.

Myös luonnonarvomarkkinoita tulee edistää vapaaehtoisuuden pohjalta. Koska markkina on Suomessa vasta syntymässä, tarvitaan pilotointia ja toimiin kannustavaa lainsäädäntöä. Toimivat markkinat perustuvat myös siihen, että luontoteot ovat mitattavissa luotettavasti ja vertailukelpoisesti.

ETL katsoo, että yritysten vapaaehtoisia toimia ilmasto- ja ympäristövaikutusten vähentämiseksi voitaisiin edistää määrittelemällä ilmasto- ja ympäristövaikutusten vähentämiseksi tehdyt menot verovähennyskelpoisiksi yritysverotuksessa. Tämä tukisi osaltaan vapaaehtoisten markkinoiden käynnistymistä.

Vauhditetaan puhdasta energiasiirtymää ruokaketjussa

Vihreän siirtymän vauhdittamisessa yritysten haasteena on investointien pitkät takaisinmaksuajat ja rahoituksen saatavuus. Investointiverohyvitys on tärkeä keino puhtaan siirtymän edistämiseksi. Jotta verokannuste saisi liikkeelle investointeja tiukassa aikaikkunassa myös elintarviketeollisuudessa, sen käyttöalan tulisi olla mahdollisimman laaja ja sitä tulee olla mahdollista kohdistaa laajempiin investointikokonaisuuksiin. Nykyinen 50 miljoonan euron alaraja rajaa merkittävän joukon toimijoita tuen ulkopuolelle.

Biokaasu uusiutuvana energiana on keskeisessä roolissa energiasiirtymässä samalla vahvistaen Suomen energia- että ravinneomavaraisuutta. ETL pitää myönteisenä, että strategiassa tunnistetaan biokaasutuotannon kehittämiseen mahdollisuudet. Sen sijaan selkeän tuotantotavoitteen puuttuminen on valitettavaa. Biokaasuinvestointien vauhdittamiseksi ja sen käytön edistämiseksi olisi tarpeellista asettaa konkreettinen tuotantotavoite vastaavaan tapaan kuin vedylle. Myös biokaasuhjelma tulisi päivittää ja sen yhteydessä arvioida luvitusta, verotusta sekä erilaisia tuki-instrumentteja sekä niiden käytettävyyttä.

ETL pitää erittäin myönteisenä, että ravinteiden kierrätyksen tehostaminen ja ravinnekiertotuen mahdollinen laajentaminen teknologianeutraaliksi on nostettu esiin strategissa. Tavoitteiden toteutumisen varmistamiseksi ETL pitää tärkeänä, että Suomessa käynnistettäisiin pikaisesti maatalouden parlamentaarisen työryhmän esityksen mukainen kansallinen lannoite- ja energiastrategian valmistelu haitallisten tuontiriippuvuuksien vähentämiseksi.

Riittävät kannustimet turvattava energiatehokkuuden edistämiseen

ETL pitää energiatehokkuuden osalta strategian kirjauksia energiatehokkuuden edistämisen osalta positiivisina. Siirtyminen kohti vähähiilistä ruoantuotantoa saattaa jopa kasvattaa energiankulutusta tulevaisuudessa. Vapaaehtoinen energiatehokkuussopimustoiminta on osoittautunut menestyksekkääksi malliksi ja jatkossakin on tärkeää varmistaa toimijoille riittävät kannusteet sopimukseen liittymiseen. Esimerkiksi yritysten mahdollisuus hyödyntää energiatukea energiatehokkuutta edistäviin investointi- ja selvityshankkeisiin on ollut tärkeä ja toimiva kannustin.

Varmistetaan ruoka-alan keskeytyksetön sähkönsaanti kaikkina aikoina

Elintarviketeollisuudelle kuten koko muulle ruokaketjulle energian saatavuuden varmistaminen on kriittistä, niin elintarvikemarkkinoiden häiriöttömän toiminnan varmistamiseksi kuin hamstrauksesta syntyvien pulatilanteiden ennaltaehkäisemiseksi.

Sähkön toimitusvarmuus on olennaista elintarviketeollisuudessa erityisesti hävikin ja ruokaerien pilaantumisen ja tuote-erien pienentymisen kannalta. Ruokaketjun eri sektorien osalta priorisointi on oltava helposti pilaantuvien ja prosessiluonteisesti valmistettujen elintarvikkeiden sähkönjakelun turvaamisessa. Osa tuotannosta on myös sellaista, että sitä ei tehdä varastoon. ETL haluaa tässä yhteydessä tuoda esille, että varautumissuunnitelmaan sisällytettävää sähkönkäyttöpaikkojen etusijajärjestystä koskevaa asetusta tulisi arvioida uudelleen edelliset näkökohdat huomioon ottaen.

Vahvistetaan julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöllä ilmastomuutokseen sopeutumista

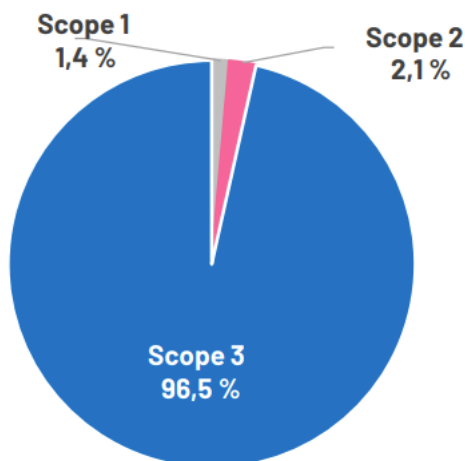
Elintarviketeollisuus on suoraan riippuvainen luonnon kyvystä tuottaa raaka-aineita, ja ilmastomuutoksen vaikutukset näkyvät jo nyt raaka-aineiden saatavuuden vaihtelussa ja kustannuksissa. Alan yritykset ovat jo pitkään työskennelleet yhteistyössä arvoketjun toimijoiden kanssa ilmastovaikutusten vähentämiseksi. Yksittäisen toiminnanharjoittajan vaikuttamismahdollisuudet ovat kuitenkin rajalliset. Siksi on hyvä, että strategiassa tunnistetaan julkisen ja yksityisen sektorin välisen yhteistyön merkitys ilmastomuutokseen sopeutumisen edellyttämien toimenpiteiden toteuttamisessa.

Ala tarvitsee ennakoitavaa ja pitkäjänteistä sääntelyä

Suuri epävarmuustekijä liittyy maankäyttösektorin ja taakanjakosektorin väliseen kytkentään, jos maankäyttösektori osoittautuu laskennalliseksi päästökksi. Maankäyttösektorin epävarmuudet uhkaavat sekä ilmastotavoitteiden toteutumista että taakanjakosektoria, jossa mahdollisuudet lisäpäästövähennyksiin ovat rajalliset. Tilanne lisää epävarmuutta ruokaketjussa, jota koskettaa molempien sektorien ilmastotavoitteet. ETL korostaa ennakoivaa politiikkasuunnittelua, joka ottaa huomioon vaikutusten arvioinnissa sektoreiden keskinäiset riippuvuudet ja varautuu mahdollisten

riskien realisoitumiseen. ETL:n näkemyksen mukaan Suomessa pitää välttää maankäyttöön liittyvien maksujen käyttöönottoa kotimaisen ruoka-alan kilpailukyvyn turvaamiseksi.

Energia- ja ilmastopolitiikkaa tehdään pitkällä aikajänteellä ja vaikutukset ulottuvat vuosikymmenten päähän. ETL peräänkuuluttaa resurssien jatkuvuuden varmistamista yli hallituskausien, jotta strategian linjausten mukaiset toimenpiteet pystytään toteuttamaan.

Kuva: Elintarviketeollisuuden yritysten keskimääräinen päästöjakauma (%)

Lisätietoja:

Vastuullisuusjohtaja Satumaija Levón, puh. 040 752 8537, satumaija.levon@etl.fi

Vastuullisuusasiantuntija Laura Aalto, puh. 040 525 0395, laura.aalto@etl.fi